

จดหมายข่าว

ราชบัณฑิตยสถาน

สนามเสือป่า เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐ โทร. ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๖๖-๗๐ โทรสาร ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๙๐

ปีที่ ๑๖

ฉบับที่ ๑๘๗

ธันวาคม ๒๕๕๙

ISSN 0857-7064

ข่าวราชบัณฑิตยสถาน

- นางจินตนา พันธุ์พัก เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน พร้อมด้วยข้าราชการและลูกจ้างของราชบัณฑิตยสถานถวายสัตย์ปฏิญาณเพื่อการเป็นข้าราชการที่ดี เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ เวลา ๙.๐๐ น. ณ บริเวณโถงชั้น ๑ ราชบัณฑิตยสถาน

- ราชบัณฑิตยสถาน ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม กรมประชาสัมพันธ์ บริษัท เอเชีย เทเลวิชั่น แอนด์ มีเดีย จำกัด และบริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) กำหนดจัดงาน **รณรงค์ให้ปี ๒๕๕๐ เป็นปีภาษาไทย เฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม**

“ภาษาไทยคือเอกลักษณ์ไทย
เขียนอ่านพูดร้องถูกต้องมองดู

รู้รักษาไว้ร่วมกันเชิดชู
สมกับที่อยู่เกิดเป็นคนไทย”

๒๕๕๐ ขึ้น เพื่อส่งเสริมให้คนไทยใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ทั้งด้านการเขียน อ่าน พูด ร้องเพลง และเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานด้านภาษาไทยและเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางวิชาการของราชบัณฑิตยสถานสู่ประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึงยิ่งขึ้น โดยมีกิจกรรมตลอดทั้งปี อาทิ จัดทำโฆษณาเชิญชวนให้คนไทยพูดภาษาไทยให้ชัด จัดแข่งขันการพูดภาษาไทยอย่างถูกต้องคัดเลือกบุคคลดีเด่นที่พูดภาษาไทยถูกต้องและชัดถ้อยชัดคำ จัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ให้ความรู้เกี่ยวกับภาษาไทย สร้างเครือข่ายผู้ใช้ภาษาไทยถูกต้อง ซึ่งได้จัดแถลงข่าวโครงการรณรงค์ ปี ๒๕๕๐ เป็นปีภาษาไทย ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ศูนย์แถลงข่าว อาคารหอประชุม กรมประชาสัมพันธ์ โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช เป็นประธานในการแถลงข่าว มีผู้ร่วมแถลงข่าวคือ ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และนายไมซ์ต สุวินิกจิต

- ราชบัณฑิตยสถาน จัดกิจกรรมเพื่อสังคมเนื่องในโอกาสปีใหม่ ๒๕๕๐ ขึ้น ในระหว่างวันที่ ๙-๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๙ ณ ศูนย์พัฒนาการจัดการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี และศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยฝั่งตะวันออก จังหวัดระยอง ทั้งนี้ ในวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๙ คณะข้าราชการและลูกจ้างของราชบัณฑิตยสถานได้เดินทางไปยังศูนย์พัฒนาการจัดการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง เพื่อมอบเงินบริจาคของราชบัณฑิต ภาควิชากร กรมการวิชาการ ผู้บริหาร ข้าราชการและลูกจ้างของราชบัณฑิตยสถาน จำนวน ๑๒๕,๘๐๙ บาท เพื่อประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ พร้อมทั้งจัดเลี้ยงอาหารกลางวันแก่ผู้สูงอายุ ณ ศูนย์พัฒนาการฯ ระหว่างเวลา ๑๐.๓๐-๑๒.๐๐ น. โดย ศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ อุดลพันธ์ ราชบัณฑิต อุปนายกราชบัณฑิตยสถาน เป็นประธานในการมอบเงินบริจาคจำนวนดังกล่าว และในวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๔๙ คณะข้าราชการและลูกจ้างของราชบัณฑิตยสถานได้ทำกิจกรรมร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ในพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ณ ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยฝั่งตะวันออก เกาะมันใน จังหวัดระยอง เวลา ๘.๓๐-๑๑.๓๐ น. โดยมี นายสมชาย มั่นอนันต์ทรัพย์ นักวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล เป็นผู้ต้อนรับ และเป็นวิทยากรให้ความรู้ทางด้านชีววิทยาเกี่ยวกับวงจรชีวิตของเต่าทะเล ตลอดจน ความรู้เกี่ยวกับชีวิตสัตว์ทะเลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องทะเลแถบเกาะมันในและบริเวณใกล้เคียง

สรุปการบรรยายเสนอผลงานค้นคว้าและวิจัยของราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกต่อที่ประชุมสำนัก

สำนักธรรมชาติศาสตร์และการเมือง

- วันพุธที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ รองศาสตราจารย์ ดร.วรวุฒิ ทิรัญรักษ์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บรรยายเรื่อง “วิเคราะห์วิจารณ์นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของรัฐบาลคณะปฏิรูปการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ในระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๙) ที่ได้ประกาศใช้เมื่อ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๔ เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะปานกลางที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ระยะยาว ซึ่งคนในสังคมไทยได้ร่วมกันกำหนดขึ้นด้วยแนวคิดที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” พร้อมทั้งน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา ๗ ยุทธศาสตร์หลักที่สนับสนุนและเชื่อมโยงเป็น ๓ กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มที่ ๑ เป็นยุทธศาสตร์การสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคม กลุ่มที่ ๒ เป็นกลุ่มยุทธศาสตร์การเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้เข้มแข็ง กลุ่มที่ ๓ เป็นกลุ่มยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เข้าสู่สมดุลและยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ ได้ดำเนินการมาถึงปีสุดท้ายในปี ๒๕๕๔ จากการประเมินผลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สรุปได้ว่าประสบความสำเร็จที่น่าพอใจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้จัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) ต่อไป

โดยยังคงนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ต่อมาวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี และในวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นกรอบภารกิจที่จะดำเนินงานภายในเวลา ๑ ปี ตามภาระของรัฐบาลเฉพาะกาลก่อนจัดให้มีการเลือกตั้งตามที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ให้คำมั่นสัญญาไว้กับประชาชน ทั้งนี้ นโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประกอบด้วยนโยบาย ๕ ประการ ได้แก่ (๑) นโยบายการปฏิรูปการเมืองการปกครอง ที่มีการเน้นในเรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน (๒) นโยบายเศรษฐกิจ ยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (๓) นโยบายสังคม มุ่งสร้างสังคมเข้มแข็งที่คนในชาติอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างสมานฉันท์บนพื้นฐานของคุณธรรม (๔) นโยบายการต่างประเทศ มุ่งส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติ สานต่อความร่วมมือระหว่างประเทศบนพื้นฐานของคุณธรรม ความโปร่งใส การเคารพกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกฎบัตรสหประชาชาติ และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (๕) นโยบายการรักษาความมั่นคงของรัฐ เน้นหนักกำลังระหว่างความมั่นคงของรัฐ เน้นหนักกำลังระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคสังคม และวิชาการ เพื่อการป้องกันประเทศ รวมทั้งการแก้ไขปัญหา ทั้งในเรื่องความไม่สงบในภาคใต้ ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม การพัฒนากองทัพ และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ ซึ่งเป็นแนวนโยบายแบบภาพ

กว้าง ไม่มีรูปธรรมที่ชัดเจน การนำแผนนโยบายที่สมบูรณ์ของรัฐบาลชุดนี้มาศึกษาวิเคราะห์วิจารณ์ โดยเปรียบเทียบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ จึงเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและเสนอแนะแนวทางการนำนโยบายของรัฐบาลไปใช้ในภาคปฏิบัติ

- วันพุธที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๙ **ศาสตราจารย์ ดร.ปิยนดา บุนนาค** ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สาขาวิชาประวัติศาสตร์ไทย บรรยายเรื่อง “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระมหากษัตริย์ไทย จอมปราชญ์แห่งแผ่นดิน” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริและพระราชจริยวัตรที่แสดงความเป็นพระธรรมราชาแบบสมบูรณ์ตามคติของพระพุทธศาสนาพร้อม ๆ กับความเป็น “กษัตริย์นักปราชญ์” โดยทรงให้ความสำคัญต่อคุณธรรมสำหรับการดำเนินชีวิตและกระบวนการคิดในการมองมนุษย์และโลกด้วยความเมตตา ความเท่าเทียมกันของมนุษย์ในสังคม พระราชดำริดังกล่าวนี้ “เกิดขึ้นและสั่งสม” มาจากพระอุปนิสัยส่วนพระองค์ และ “กระบวนการเรียนรู้” ที่ทรงได้รับจากสมเด็จพระบรมราชชนนี ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ และขณะเมื่อทรงอยู่ในฐานะพระอนุชาธิราชของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เมื่อพระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์ นับตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๘๙ จวบจนถึงปัจจุบันพุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นเวลา ๖๐ ปี พระราชดำริดังกล่าวได้ปรากฏออกมาอย่างเป็นรูปธรรม ในพระราชกรณียกิจ เพื่อประโยชน์สุขของพสกนิกรและประเทศชาติ ในรูปของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๓,๐๐๐ โครงการ ทั้งด้านการเกษตร สิ่งแวดล้อม การพัฒนาแหล่งน้ำ การส่งเสริมอาชีพ การคมนาคม สื่อสาร การสาธารณสุข การสวัสดิการสังคม และอื่น ๆ ซึ่งล้วนมีหลักในการดำเนินการเหมือนกันคือการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การพัฒนาตามขั้นตอน การพึ่งตนเอง การส่งเสริมความรู้และเทคนิควิชาการสมัยใหม่ที่เหมาะสม การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม พระราชกรณียกิจดังกล่าวมุ่งสู่การพัฒนาประเทศแบบยั่งยืนที่เน้นการพัฒนาความเจริญทางวัตถุควบคู่กับความเจริญทางจิตใจและปัญญา โดยพิจารณาแบบองค์รวมและเน้นการเป็นส่วนหนึ่งขององค์รวมที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะน้ำซึ่งทรงถือว่าเป็น “ชีวิต” ของมนุษย์ พระองค์มิเพียงพระราชทานความเมตตาแก่มวลมนุษย์ทุกเพศ วัย และเชื้อชาติเท่านั้น แต่ยังทรงเผื่อแผ่ไปถึงสรรพสัตว์ และพืชด้วย นอกจากนี้ยังทรงปฏิบัติหน้าที่ของพระธรรมราชาอีกประการหนึ่ง คือ การสั่งสอนอบรมธรรมแก่ราษฎร ซึ่งทรงดำเนินการใน ๓ รูปแบบ คือ ด้วยการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยผ่านงานพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ กระแสพระราชดำรัสและพระบรมราชโองการในโอกาสต่าง ๆ ประกอบกับพระปรีชาสามารถและพระอัจฉริยภาพทางด้านความคิด เทคโนโลยี และด้านอักษรศาสตร์ จึงทำให้ “สาร” ที่ทรงถ่ายทอดไปสู่ “ผู้รับสาร” เป็นไปอย่างสมบูรณ์ทั่วถึงมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ พระราชดำริ พระราชจริยวัตร พระราชกรณียกิจ พระปรีชาสามารถ และพระอัจฉริยภาพในด้าน

ต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวล้วนแสดงให้เห็นประจักษ์ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเป็นพระธรรมราชาผู้ยิ่งใหญ่ คือ มหารธรรมิกราช ขณะเดียวกันที่ทรงเป็นจอมปราชญ์เป็นพลังแห่งแผ่นดิน และยังคงสะท้อนให้เห็นว่าได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์สุขของราษฎรและบ้านเมืองด้วยธรรมอย่างสมบูรณ์สมดังพระปฐมบรมราชโองการที่พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย เมื่อวันศุกร์ที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

สำนักวิทยาศาสตร์

- วันพุธที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ **ศาสตราจารย์ ทพ.สิทธิ ส. ศรีโสภาค** ราชบัณฑิต ประเภทวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาขาวิชาทันตแพทยศาสตร์ บรรยายเรื่อง “การฟอกสีฟันที่มีชีวิต” การฟอกสีฟันที่มีชีวิตเป็นเทคนิคใหม่ เข้ามาในประเทศไทยประมาณ ๑๐ ปีแล้ว แต่เดิมมีแต่วิธีฟอกสีฟันตาย (รักษาคลองรากฟันแล้ว) สารสำคัญที่ใช้ฟอกสีฟันคือ hydrogen peroxide กับ carbamide peroxide เหตุที่ต้องฟอกสีฟันเพราะเกิดความผิดปกติขึ้นในโครงสร้างของฟันด้วยสาเหตุต่าง ๆ หลายเหตุทำให้สีของฟันเปลี่ยนไปต่างจากสีธรรมชาติมากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่กรณี การฟอกต้องทำด้วยความระมัดระวัง เพราะสารฯ เป็นอันตรายต่อเนื้อเยื่อช่องปากและเนื้อเยื่อในฟันได้ การฟอกสีฟันที่มีชีวิตจะทำได้เฉพาะบางกรณีเท่านั้น ในกรณีที่ใช้วิธีการฟอกสีฟันไม่ได้ ก็มีวิธีอื่น ๆ ที่จัดการแก้ไขได้

วิธีฟอกสีฟันทำได้ ๓ แบบ ๑. ทำที่คลินิกทันตแพทย์โดยทันตแพทย์ ๒. ไปพบทันตแพทย์ตรวจ ทันตแพทย์จัดอุปกรณ์และให้คำแนะนำ ผู้ป่วยไปฟอกสีฟันเองได้ที่บ้าน แต่ทุกอย่างมีข้อดี ข้อเสีย ข้อควรทำ ข้อไม่ควรทำ มีแจ้งอยู่ในเอกสารของผลิตภัณฑ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำนั้น

สมาคมทันตแพทย์อเมริกัน (ADA) ยอมรับว่าวิธีที่ ๒ เป็นวิธีที่ปลอดภัย และประหยัดกว่าวิธีที่ ๑ CRA Newsletter ปี 2001 ก็รายงานว่าวิธีที่ ๒ เป็นที่ยอมรับและใช้กันอย่างกว้างขวาง ส่วนวิธีที่ ๓ ประสิทธิภาพและความปลอดภัยยังไม่เป็นที่ยอมรับ และ

- วันพุธที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๙ **ศาสตราจารย์ ดร.ยงศ์วิมล เลณบุรี** ราชบัณฑิต ประเภทวิทยาศาสตร์กายภาพ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ บรรยายเรื่อง “การจำลองกระบวนการส่งผ่านสัญญาณระหว่างเซลล์ที่มีชีวิต” กระบวนการส่งผ่านสัญญาณระหว่างเซลล์ที่มีชีวิต รวมทั้งในเครือข่ายเซลล์ประสาท มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิต หากระบบดังกล่าวเกิดความผิดปกติ จะนำไปสู่อาการของโรคต่าง ๆ ได้อย่างมากมาย เช่น อาการเจ็บป่วยที่เกี่ยวข้องกับการหลังของต่อมไร้ท่อ อาการผิดปกติทางประสาท เช่น อาการชัก และโรคลมบ้าหมู จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาระบบการส่งผ่านสัญญาณ โดยการสร้างและวิเคราะห์แบบจำลองทั้งทางคณิตศาสตร์และเชิงการคำนวณ รวมทั้งการดำเนินการทดลองในห้องปฏิบัติการเพื่อหาข้อมูลเชิงคลินิกมาตรวจสอบแบบจำลอง และหาค่าพารามิเตอร์ต่าง ๆ เราทำการศึกษาระบบการส่งผ่านสัญญาณ โดยสร้างแบบจำลองและ

* ศาสตราจารย์ ดร.ยงศ์วิมล เลณบุรี และ ดร.ชนมทิศา รัตนกุล

วิเคราะห์ ใช้วิธีการเกี่ยวกับความเสถียรที่ไม่เชิงเส้น เพื่อพิจารณาการเกิด pattern ต่าง ๆ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเข้ากับกลไกของการรับรู้และตอบสนองกับสัญญาณต่าง ๆ กัน การได้มาซึ่งแบบจำลองทางคณิตศาสตร์และการคำนวณของระบบที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิต จะนำไปสู่ความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับระบบดังกล่าว ทำให้มนุษย์สามารถควบคุมและตรวจสอบดูแลได้อย่างถูกต้อง ในปัจจุบันทั่วโลกมีผู้สนใจวิจัยเกี่ยวกับเซลล์ที่มีชีวิตซึ่งมีการทำงานอันน่าพิศวง และมีความพยายามที่จะจำลองการทำงานภายในทั้งเซลล์ ซึ่งระบบการส่งผ่านสัญญาณเป็นหน่วยที่สำคัญอย่างยิ่งของการทำงาน ในการตอบสนองของเซลล์ต่อสัญญาณต่าง ๆ จากภายนอก ที่นำไปสู่การทำงานของอวัยวะในทุกส่วนของร่างกายได้อย่างถูกต้องและเป็นปกติ และศาสตราจารย์ ดร.ชิตชนก เหลือสินทรัพย์ ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์กายภาพ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ บรรยายเรื่อง “วิวัฒนาการของใบหน้าบนภาพถ่าย”

สำนักศิลปกรรม

- วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ **โชษิตา มณีใส** ภาควิชาศิลปกรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร บรรยายเรื่อง “ฉันทประติษฐ์ใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิลัทธิกัทธิพิชิตฉันท” ฉันทประติษฐ์ใหม่เป็นประติษฐ์การดำเนินรูปแบบที่เกิดขึ้นแก่ฉันทซึ่งเป็นรูปแบบร้อยกรองของไทยได้รับมาจากคัมภีร์เวททศกัณฑ์ เกิดเป็นฉันทชนิดใหม่ซึ่งไม่ปรากฏในตำราฉันทแบบแผนเดิม ประติษฐ์การเช่นนี้เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ดังปรากฏหลักฐานในจินตามณี ฉันทประติษฐ์สมัยรัตนโกสินทร์ส่วนใหญ่จะได้รับอิทธิพลจากฉันท ฉันท ๑๒ และฉันท ๑๔ มีการประติษฐ์ฉันทผสมแนวนอน ฉันทผสมแนวตั้ง ฉันทปรับเปลี่ยนครุฑในวรรคของฉันทแบบแผนชนิดใดชนิดหนึ่ง และฉันทกำหนดครุฑตามแหล่งกำเนิดซึ่งอาจเป็นเสียงวัตถุหรือนามบุคคล การประติษฐ์ฉันทด้วยวิธีการผสมฉันทที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย ดังกล่าวข้างต้น อาจทำให้เข้ากับฉันทที่มีผู้ประติษฐ์ไว้แล้ว จึงอาจหลีกเลี่ยงโดยใช้วิธีประติษฐ์ฉันทจากฉันทมากอักษร ได้แก่ มาลีฉันท ลัทธิลัทธิกัทธิพิชิตฉันท และลัทธิฉันท โดยลัทธิลัทธิกัทธิพิชิตฉันทมีอิทธิพลต่อฉันทประติษฐ์ใหม่มากกว่าฉันทชนิดอื่น ลัทธิลัทธิกัทธิพิชิตฉันทเป็นฉันทมากอักษรที่ให้ความรู้สึกมีสง่า คักดีสิทธิ์ หรือมีอำนาจ ฉันทประติษฐ์ที่อาจกล่าวได้ว่าได้รับอิทธิพลจากลัทธิลัทธิกัทธิพิชิตฉันท ได้แก่ สรัสวดีเทวีฉันท ๑๔ ของ ศักดิ์ศรี เข้มนัลดดา ทวนไฟฉันท ๓๙ ของ คมทวนคันธนู และวิฑูรวัลลวีฉันท ๒๐ ของ โชษิตา มณีใส แม้ว่าฉันทประติษฐ์ใหม่ทั้ง ๓ ชนิดตามที่กล่าวมานี้จะได้รับอิทธิพลจากลัทธิลัทธิกัทธิพิชิตฉันทเหมือนกัน แต่ก็มีลักษณะต่างกันด้านท่วงทำนองและลีลาสำเนียง และต่างจากที่มีผู้ประติษฐ์มาแล้ว การปรับเปลี่ยนบางลักษณะก็สร้างความกระทบกระเทือนน้อยมาก ฉันทประติษฐ์ใหม่ทั้งหมดมักจะมีสภาพเหมือนกันประการหนึ่ง คือเมื่อประติษฐ์แล้วไม่ได้รับการนำไปใช้อีกหรือไม่ได้รับการเผยแพร่ ดังนั้น ฉันทประติษฐ์ใหม่จึงควรจะคงความต่างกันไปให้มากที่สุด และคงสภาพที่เหมือนกันให้น้อยที่สุด จึงจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด และ ศาสตราจารย์ ดร.ณัชชา โสคติยานุรักษ์ ภาควิชาศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร บรรยายเรื่อง

“ศิลปะการบรรเลงเปียโนคลาสสิก” ศิลปะการบรรเลงเปียโนแบ่งออกเป็นสำนักมาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ ๑๙ เช่น สำนักการบรรเลงเปียโนแบบรัสเซีย สำนักการบรรเลงเปียโนแบบเยอรมัน สำนักการบรรเลงเปียโนแบบฝรั่งเศส เมื่อเวลาผ่านไปลักษณะพิเศษของสำนักเหล่านี้ได้หลอมรวมกันจนยากที่จะแยกแยะได้ชัดเจนว่านักเปียโนคนใดมาจากสำนักใด ในที่สุด ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๒๐ เป็นต้นมา นักเปียโนแต่ละคนจะแสวงหาวิธีการบรรเลงเปียโนที่เหมาะสมกับสรีระของตนเอง และสร้างศิลปะ การบรรเลงเปียโนที่มีลักษณะเด่นของตนเอง โดยคำนึงถึงเสียงที่ตนเองต้องการได้ยินเป็นสำคัญ ทั้งนี้ มักอยู่บนพื้นฐานของการตีความและวิเคราะห์บทเพลงในเชิงโครงสร้างทางสังคีตลักษณะ โวยาการณเสียงประสาน และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลด้วยตนเอง เพื่อสร้างสรรค์งานดุริยางคศิลป์ที่มีทั้งสุนทรียะทางอารมณ์และเหตุผลทางวิชาการอย่างลงตัว ในประเทศไทยมีสำนักการบรรเลงเปียโนเช่นกัน โดยอ้างชื่อครูผู้เป็นเจ้าของสำนัก อาทิ สำนักดนตรีของปิยะพันธ์ สนิทวงศ์ฯ คุณหญิงมาลัยวัลย์ บุญยะรัต เวชสุดา พนมยงค์ ณิช ынตรรกษ์ ธงสรวง อิศรางกูรฯ นอกจากจะใช้ชื่อครูเพื่อการอ้างอิงสำนักแล้ว ยังอาจอ้างถึงสถาบันดนตรีที่ได้รับเรียนมาอีกด้วย

- วันอังคารที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๙ ศาสตราจารย์ศรีสุรางค์ **พูลทรัพย์** ราชบัณฑิต ประเภทวรรณศิลป์ สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ บรรยายเรื่อง “เปรียบเทียบรามายณะฉบับวาลมิกิกับรามจริตมานัสของตุลสีทาส” เรื่องวีรกรรมของพระรามเป็นนิทานมุขปาฐะมาก่อน พระรามอาจเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ แต่เรื่องราวของพระองค์ที่ตกทอดมานั้นอยู่ในรูปวรรณกรรมมหากาพย์ ซึ่งยกย่องพระรามว่ามีคุณลักษณะดุษฎีเทพเจ้า เป็นพระวิษณุอวตารมาปราบมารที่ชั่วร้าย คือ ราวณะ วรรณกรรมเล่าเรื่องวีรกรรมของพระรามที่สำคัญมากในอินเดีย ได้แก่ รามายณะของวาลมิกิ และรามจริตมานัสของตุลสีทาส สันนิษฐานว่ารามายณะเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรประมาณพุทธศตวรรษที่ ๙ ส่วนรามจริตมานัสแต่งเมื่อพุทธศตวรรษที่ ๒๒ รามายณะแต่งเป็นร้อยกรองภาษาสันสกฤต ส่วนรามจริตมานัสเป็นร้อยกรองภาษาพื้นเมืองภาคเหนือ (ต่อมาพัฒนาเป็นภาษาฮินดี) ที่คนร่วมสมัยตุลสีทาสเข้าใจได้ดีกว่าภาษาสันสกฤต เมื่ออินเดียถูกชาวมุสลิมครอบครอง ภาษาเปอร์เซียได้เข้ามาเป็นภาษาทางการแทนที่ภาษาสันสกฤต เนื้อหาของรามายณะและรามจริตมานัสคล้ายคลึงกันในเรื่องหลัก แต่มีรายละเอียดต่างกันไปบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพาลกัณฑ์และอุตตรกัณฑ์ ในรามายณะ พาลกัณฑ์จะมีเรื่องนำที่ต่างไปจากพาลกัณฑ์ของรามจริตมานัส ในอุตตรกัณฑ์ รามายณะมีเรื่องเนรเทศนางสีดาและนางสีดาเสด็จไปประทับกับแม่พระธรณี ส่วนรามจริตมานัสเล่าว่ารามราชย์เป็นยุคทองที่ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข ไม่มีเรื่องเนรเทศสีดาและแม่พระธรณี เรื่องจึงจบลงด้วยดี ส่วนยูทกัณฑ์ในรามายณะเรียกชื่อว่า ลังกากัณฑ์ ในรามจริตมานัส ในแง่การตีความว่าพระรามเป็นใครนั้น รามายณะเน้นว่าพระรามเป็นมนุษย์ที่มีความดีงามเป็นเลิศ ถึงแม้บางแห่งจะกล่าวว่าเป็นอวตารของพระวิษณุ แต่รามจริตมานัสเน้นว่าพระราม คือ วิษณุอวตารหรือพระเป็นเจ้าของที่มนุษย์ควรเคารพความกักตุนสูงสุด ตูลสีทาสเรียกกัณฑ์ ๗ กัณฑ์ว่าบันได ๗ ชั้นลงไปสู่ความยิ่งใหญ่ลึกซึ้งของพระรามซึ่งเปรียบเสมือนทะเลสาบ การที่ตุลสีทาสระบุไว้ในราม

จริตมานัสว่า วันที่เริ่มแต่งตรงกับวันประสูติของพระราม เป็นวันที่ดวงดาวโคจรมาอยู่ ณ ที่เดิมเมื่อครั้งพระรามประสูติ จึงเชื่อกันว่าพระรามอวตารมาเป็นรามจริตมานัสเพื่อช่วยมนุษย์ให้พ้นทุกข์และตุลสิทาสก็คือวาลมิกิกลับชาติมาเกิด ตูลสิทาสระจนาไว้ว่ากสิยุคเป็นยุคแห่งบาปทั้งหมด แต่บาปนี้จะถูกเผาผลาญโดยรามจริตมานัสซึ่งทำให้ทั้งโลกนี้และโลกหน้าดีขึ้น การที่เรื่องพระราม ๒ เรื่องนี้แตกต่างกันก็เพราะเขียนขึ้นต่างสมัยในบริบทที่ต่างกัน รามจริตมานัสแต่งขึ้นในสมัยที่ขบวนการกักตักำลังแพร่หลาย เพื่อต่อต้านการครอบงำของศาสนาอิสลามเรื่องนี้จึงเน้นความกักตักต่อพระเป็นเจ้าพระองค์เดียวคือ พระรามเพื่อโน้มนำให้ชาวอินเดียยึดมั่นในศาสนาดั้งเดิมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวอินเดีย และขณะเดียวกันก็มีกำลังใจที่จะกระทำความดีและต่อสู้เพื่อความถูกต้อง ปัจจุบัน ชาวอินเดียที่เดินทางไปตั้งถิ่นฐานในต่างประเทศมักนำหนังสือรามจริตมานัสติดตัวไปด้วยเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และ **ดร.ชลิตภากร วีรพลิน** ภาควิชาอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาวิชาการผังเมืองบรรยายเรื่อง “โครงการศึกษาเพื่อการสร้างเมืองใหม่ และพัฒนาพื้นที่ (เมืองใหม่บริวารกรุงเทพมหานคร และเมืองใหม่ อำเภอบ้านนา

จังหวัดนครนายก)” รัฐบาลได้สั่งให้จังหวัดนครนายกและจังหวัดฉะเชิงเทราทำการศึกษเพื่อสร้างเมืองใหม่ รวม ๔ เมือง คือ ๑. เมืองใหม่บ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ๒. เมืองใหม่องครักษ์ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ๓. เมืองใหม่เมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ๔. เมืองใหม่บางน้ำเปรี้ยว อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรัฐบาลมีนโยบายสำคัญที่มุ่งจะให้มีการกำหนดการใช้พื้นที่บริเวณตอนเหนือของอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายกซึ่งเชื่อมโยงกับอำเภอแก่งคอย และอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรีสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและเมืองใหม่สุวรรณภูมิด้วย เป้าหมายที่สำคัญต่าง ๆ ได้แก่ ๑. เป้าหมายประชากรในช่วงเวลา ๕๐ ปี ๒. เป้าหมายรวม คือ การลดความคับคั่งของเมืองหลวง (กรุงเทพมหานคร) โดยการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคต่าง ๆ การอนุรักษ์เมืองเดิม โดยการปรับปรุงฟื้นฟูบริเวณเสื่อมโทรมของเมืองเก่า พื้นที่เกษตรล้อมเมือง โดยจัดเป็นแถบสีเขียว (green belt) ล้อมรอบเมือง และจำกัดขนาดของความเป็นเมืองและขจัดลักษณะพื้นที่เมืองที่ติดต่อกัน (conurbation) ด้วยการสร้างพื้นที่สีเขียวบริเวณพื้นที่ที่ยังมีศักยภาพสำหรับรักษาธรรมชาติ

ผู้สนใจบทความดังกล่าวขออนุญาตค้นคว้าได้ที่ห้องสมุดราชบัณฑิตยสถาน ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

ก่อนจะเป็นสุภาชิตร้อยแปด

วรรณกรรมเป็นผลงานสร้างสรรค์ของคนในสังคม ที่สะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ตลอดถึงวัฒนธรรม ประเพณี ทัศนคติ ความเชื่อของคนในสังคมนั้นๆ วรรณกรรมจึงเป็นเสมือนกระจกที่ส่องสะท้อนให้เห็นความรู้ ความคิด ค่านิยม และประสบการณ์ของมนุษย์ เพราะผู้เขียนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของคนสังคม ย่อมได้รับอิทธิพลของสังคมในการกำหนดแนวคิดและโลกทัศน์ ฉะนั้น วรรณกรรมก็เป็นเสมือนหนึ่งจดหมายเหตุที่บันทึกเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงของสังคมอีกด้วย

สุภาชิตร้อยแปดจัดเป็นวรรณกรรมร่วมสมัย แต่งขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นยุคที่วัฒนธรรมตะวันตกเริ่มหลั่งไหลเข้าสู่สังคมไทย ทำให้คนไทยหันไปคบค้าสมาคมนิยมวัฒนธรรมแบบชาวตะวันตกมากขึ้น จนละทิ้งวัฒนธรรมแบบไทยๆ จึงมีผู้รู้ที่เป็นนักนิยมไทยได้แต่งสุภาชิตร้อยแปด เป็นบทประพันธ์กาพย์ยานี ๑๑ มี ๒๑๒ บท เป็นคำสอนเตือนใจเรื่อง ๑. ไม่ควรละทิ้งวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของไทย ๒. การเลือกคบมิตร ๓. การเลือกคู่ครอง ๔. ลักษณะของคนดีและคนไม่ดี ทั้งหมดเป็นเรื่องค่านิยมของสังคมไทยดั้งเดิม เช่น

สุภาชิตบทที่ ๒-๕ ใจความว่า “จาริตประเพณีเก่า ๆ ที่โบราณจารย์สร้างไว้นั้น ยังเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ทุกอย่างเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน เมื่อยึดถือสิ่งใด ก็ควรยึดถือให้มั่นคง ไม่ควรทำลายให้เป็นที่ขุ่นใจของผู้อื่น ไม่ควรรีบคบค้าสมาคมกับมิตรใหม่ ควรรอดูท่าทีให้ดีกว่า”

จะสังเกตเห็นว่า ผู้ประพันธ์ได้บอกเพียงว่า จาริตประเพณีเก่านั้นยังมีคุณค่า แต่เป็นการบอกโดยนัยว่า ผู้นิยมจาริตประเพณีใหม่ เริ่มมองไม่เห็นคุณค่าของจาริตประเพณีเก่า ๆ เหมือนกับการชี้ทางให้คนเดินว่า “เมื่อถึงทางสองแพร่งให้ไปทางซ้ายมือ” ผู้รับฟังก็จะเข้าใจ เพราะเป็นการบอกโดยนัย ว่าห้ามไปทางขวามือ การซ่อนนัยไว้อย่างนี้น่าจะมาจาก ภูมิหลัง

ของผู้ประพันธ์ มีผู้สันนิษฐานว่า ผู้ประพันธ์เรื่องนี้เป็น **พระอุดมปิฎก** นามเดิมว่า **พระสอน พุทฺธโร** เป็นชาวจังหวัดพัทลุง ได้เข้ามาพักอยู่ที่วัดหนึ่งเขตบางขุนเทียน (ปัจจุบันแยกเป็นเขตจอมทอง) ได้ศึกษาพระปริยัติธรรมที่วัดหงส์สำราญ (ปัจจุบันคือวัดหงส์รัตนาราม) เขตบางกอกใหญ่ จนได้เปรียญธรรม ๙ ประโยค ต่อมาย้ายมาเป็นเจ้าอาวาสวัดหงส์สำราญ ได้รับพระราชทานทินนามจากพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า พระอุดมปิฎก เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงพระผนวชอยู่ ได้ตั้งคณะสงฆ์นิกาฬธรรมยุตขึ้นในประเทศไทย พระอุดมปิฎกไม่เห็นด้วย ได้คัดค้านและโต้แย้งอย่างรุนแรง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติ พระอุดมปิฎกกลัวราชภัยมาถึง จึงลาออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดหงส์สำราญกลับไปจำพรรษาอยู่วัดสุนทรवास จังหวัดพัทลุง ดังเดิมครั้นถึงงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงรำลึกถึงพระอุดมปิฎก จึงมีรับสั่งให้สืบหา จนทราบว่าย้ายที่จังหวัดพัทลุง จึงมีรับสั่งให้อาราธนาเข้ามาในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาดัง

ครั้นถึงวันพระราชพิธี พระอุดมปิฎกเข้านั่งอันดับสุดท้ายปลายแถวถึงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประเคนจตุปัจจัยไทยทานตามลำดับจนมาถึงพระอุดมปิฎก ทรงโสมนัสยิ่งนัก ทรงทักทายด้วยความคุ้นเคย แล้วรับสั่งว่า ท่านเดินทางมาแต่ไกล นานปีจึงจะได้พบกันของจงให้พรโยมให้ชื่นใจที่เกิด เมื่อได้รับอนุญาตจากสมเด็จพระสังฆราชแล้ว พระอุดมปิฎกก็ตั้งพัดยศขึ้นถวายพระพรด้วยปฏิภาณโวหารเป็นกลอนสดภาษาบาลีว่า

อติเรกวุธสสดี ชิว(ตุ), อติเรกวุธสสดี ชิว(ตุ), อติเรกวุธสสดี ชิว(ตุ)
ทิฆายโก โทตุ อโรโค โทตุ, ทิฆายโก โทตุ อโรโค โทตุ
สุชิต โทตุ ปรมินุทธมหาราชชา , สิทธิกิจัง สิทธิภุมมิ สิทธิลาโภ ชโย
นิจัจ , ปรมินุทธมหาราชสุส ภวตุ สัพพทา ขอถวายพระพร.

* สืบพงศ์ ธรรมชาติ. การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมชาตภาคใต้ จากหนังสือชุด. วิทยานิพนธ์ดุขศึกษบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔

เนื่องจากท่านไม่ได้เตรียมไว้ก่อน จึงว่าติดขัดเป็นระยะ วรรคแรกกล่าวซ้ำถึง ๓ ครั้ง วรรค ๒ กล่าวซ้ำถึง ๒ ครั้ง จึงว่าต่อได้จนจบ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดพระบทนี้มาก แต่ทรงแก้คำท้ายจาก “ชีว” เป็น “ชีวิต” แล้วมีรับสั่งให้ลงชื่อเป็นธรรมเนียมถวายพระพรมาจนปัจจุบัน

จากประวัติของผู้ประพันธ์ดังกล่าว จะเห็นว่าตอนที่ความขัดแย้งกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขณะทรงพระผนวช จนต้องหนีราชภัย เมื่อพระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์แล้ว พระอุดมปิฎกยังมีความซนเคืองอยู่แต่ไม่สามารถแสดงออกโดยวิธีอื่นใด จึงประพันธ์เรื่อง **สุทธิกรรมชาตกคากาพย์** ว่าด้วยเรื่อง การคบมิตร การเลือกคูครอง และการเลือกที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะการเลือกที่อยู่อาศัย ได้กล่าวเป็นคำสอนว่า ไม่ควรอยู่ในประเทศที่พระราชามีความยุติธรรม หรือไร้การวิจารณ์ ข้อความแฝงไว้ด้วยนัยที่ตำหนิเสียดสีพระราชา เป็นการสะท้อนถึงความรู้สึกของผู้ประพันธ์ที่หนีออกจากกรุงเทพฯ เพื่อไปเลือกที่อยู่นิว จึงวิเคราะห์ได้ว่า หลังจากพระอุดมปิฎกย้ายไปอยู่ที่วัดสุนทรवास จังหวัดพัทลุง แล้ว ได้ประพันธ์เรื่อง **สุทธิกรรมชาตกคากาพย์** เป็นเรื่องแรก เพราะได้แทรกความรู้สึกคับใจการอยู่ในประเทศที่พระราชามีคุณธรรมไว้จำนวนมาก

ภายหลังเมื่อทราบข่าวพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีเมตตา ไม่มีพยาบาท ทรงอาราธนาให้เข้าร่วมงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนม - พรวรษา พระอุดมปิฎกคงคลายความกังวลลง แต่ด้วยความเป็นพระนักอนุรักษนิยม มองเห็นสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยมสมัยใหม่ทีหลังเข้ามาในสมัยนั้น จึงประพันธ์คำสอนสุภาสิตร้อยแปด เนื้อหาเป็น

คำสอนนิยมไทยล้วน ๆ ไม่เสียดสีเหมือนสุทธิกรรมชาตกคากาพย์ แต่บทตอนต้นจะแฝงไว้ด้วยความรู้สึกที่ว่า แม้จะรับวัฒนธรรมจารีตประเพณีใหม่ก็ไม่ควรละทิ้งประเพณีเก่า ๆ เพราะยังมีคุณค่าทางที่ดีควรพิจารณาให้รอบคอบก่อนจึงยอมรับคบหาสมาคมกับมิตรใหม่

ดังได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่า การที่ผู้ประพันธ์บอกให้อนุรักษ์ประเพณีเก่าไว้ แต่ไม่บอกว่า อย่ารับจารีตประเพณีใหม่ ๆ เพราะเกรงจะขัดแย้งกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยิ่งขึ้น จารีตประเพณีใหม่ดังกล่าว น่าจะมีสองประการคือ คณะสงฆ์นิกายธรรมยุตที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตั้งขึ้น และวัฒนธรรมใหม่ ๆ จากตะวันตกที่หลังไหลเข้ามามากในรัชสมัยของพระองค์ พระอุดมปิฎกเป็นพระนักอนุรักษนิยม ที่ไม่เห็นด้วยกับการเกิดขึ้นทั้งสองกรณี เมื่อไม่มีวิธีใดจะโต้แย้งคัดค้านได้ จึงระบายความรู้สึกเชิงขอร้องว่า เมื่อรับวัฒนธรรมจารีตประเพณีใหม่ ก็ไม่ควรละทิ้งวัฒนธรรมประเพณีเก่า เพราะยังมีคุณค่า สามารถใช้ร่วมกับวัฒนธรรมใหม่ได้ ด้วยบทประพันธ์คำสอน สุภาสิตร้อยแปด ซึ่งอุปมาวัฒนธรรมจารีตประเพณีเก่า-ใหม่ เหมือนเหล็กกับมิดพรั และเหมือนข้าว (คนรับใช้) กับเมียในบทประพันธ์บทที่ ๒ ว่า

เหล็กอยู่เรือนเป็นเพื่อนพรั **ข้าวอยู่เรือนเป็นเพื่อนเมีย**
รึดแต่ก่อนบ่หอนเสียว **ท่านผู้เผือกแดงไว้.**

นายชะเอม แก้วคล้าย
*กรรมการคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม
ท้องถิ่นไทย ภาคใต้*

พิเรนทร์, เล่นพิเรนทร์, คนพิเรนทร์

คำว่า **พิเรนทร์** เป็นคำหนึ่งที่มีผู้ใช้สับสนไม่แน่ใจว่าจะเขียนว่า พิเรนหรือ พิเรนทร์ **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒** ให้ความหมายคำว่า พิเรนทร์ ไว้ว่า “ว. อุดรินอกลูนอกทาง เช่น เล่นพิเรนทร์คนพิเรนทร์.” จากการให้ความหมายคำว่า “พิเรนทร์” ในพจนานุกรมฯ คำว่า “พิเรนทร์” ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ขยายคำกริยาและคำนาม เล่นพิเรนทร์ คือ เล่นอุดรินอกลูนอกทางและ คนพิเรนทร์ คือ คนอุดรินอกลูนอกทาง และแม้ว่าจะเขียนคำว่า “พิเรนทร์” ได้ถูกต้องและทราบความหมาย แต่ก็มีผู้ใช้ภาษาจำนวนมากไม่แน่ใจที่ยังไม่ทราบที่มาของคำว่า “พิเรนทร์” ว่ามีที่มาจากอย่างไร

คำว่า “พิเรนทร์” มีที่มาจากตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ในกฎหมายตราสามดวง พระไอยการตำแหน่ง นาทหารหัวเมือง ด้วยปรากฏราชทินนามระบุไว้ว่า “หลวงพิเรนทรเทพบดีศรีสมุหะ เจ้ากรมพระตำรวจใหญ่ ขวา ตรากคนถือหาวมือขวา นา ๒๐๐” ส่วนคำว่า “เล่นพิเรนทร์” มีเรื่องเล่าที่มาของการใช้คำดังกล่าว ปรากฏอยู่ในหนังสือเรื่อง **ปกิณณกะในรัชกาลที่ ๕** โดยนายแพทย์นวัต ไกรฤกษ์^๑ ให้ความหมายและที่มาของคำว่า **พิเรนทร์** จากคำบอกเล่าของพระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ (นพ ไกรฤกษ์) ผู้เป็นบิดา ว่า เมื่อไทยเกิดกรณีพิพาทกับฝรั่งเศสใน ร.ศ. ๑๑๒^๒ นั้น มีพลเมืองที่นิยมทางไสยศาสตร์เกี่ยวกับการอยู่ยง คงกระพันส่องหนหายตัวได้ คิดอาสาสมัครออกรบกับฝรั่งเศส มีพระตำราหลวงผู้หนึ่งราชทินนามว่า **พระพิเรนทรเทพ** ออกความคิดจะจัดตั้งและฝึกหัดหน่วยจู่โจมพิเศษ โดยให้ดำน้ำไปเจาะเรือรบฝรั่งเศส ให้จม **พระพิเรนทร์** ได้จัดการฝึกดำน้ำไฟร์และผู้อื่นที่อาสาสมัครในคลองหน้าบ้านของท่านทุกวัน เพื่อให้เกิดความชำนาญและดำน้ำได้ทนเป็นพิเศษ แต่บางคนดำน้ำได้ไม่นานก็โผล่ขึ้นมา **พระพิเรนทร์** ต้องใช้ไม้ถ่อค้ำคอไว้ไม่ให้โผล่ขึ้นมาเร็วเกินไป

จนเกิดมีการตายขึ้นจากการกระทำดังนั้น ความคิดที่จะจัดตั้งหน่วยจู่โจมพิเศษจึงต้องล้มเลิกไป พวกชาวบ้านจึงพากันเรียกการกระทำของพระพิเรนทร์ว่า “เล่นอย่างพิเรนทร์” ซึ่งเป็นคำพูด ติดปากกันต่อมา เมื่อมีใครทำสิ่งใดผิดพลาด อุดรินอกลูนอกทางในสิ่งที่ไปไม่ได้ หรือไม่ควรกระทำ จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่ “เล่นพิเรนทร์” หรือเป็น “คนพิเรนทร์”.

นางสาวสุปัญญา ชมจินดา
นักวรรณศิลป์ ๗๖ กองศิลปกรรม

ศูนย์ประชาสัมพันธ์ ราชบัณฑิตยสถาน
ขอเชิญสมาชิกจดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน ผู้อ่าน
และผู้สนใจทั่วไป ส่งคำขวัญ

เพื่อร่วมส่งเสริมการใช้ภาษาไทยในการเขียน อ่าน พูด และร้องให้ถูกต้องใน “**ปี่รณรงค์การใช้ภาษาไทย เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว** เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐”

โดยเขียนเป็นลักษณะร้อยแก้ว หรือร้อยกรอง ความยาวประมาณไม่เกิน ๔ วรรค และไม่เกิน ๔๐ คำ คำขวัญทุกสำนวนที่ส่งมาซึ่งใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง และมีเนื้อหาพร้อมรณรงค์การใช้ภาษาไทย จะได้รับการทยอยนำลงตีพิมพ์ลงในจดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน นำลงในเว็บไซต์ของราชบัณฑิตยสถาน และจะมีสำนวนที่ได้รับคัดเลือกนำไปเผยแพร่ในกิจกรรมต่าง ๆ เนื่องในปี่รณรงค์การใช้ภาษาไทยต่อไป

ตัวอย่างคำขวัญ

“ภาษาไทยคือเอกลักษณ์ไทย **รู้รักษาไว้ร่วมกันเชิดชู**
เขียนอ่านพูดร้องถูกต้องมอญ **สมกับที่อยู่เกิดเป็นคนไทย”**
สุปัญญา ชมจินดา

หมายเหตุ : หากผู้ส่งคำขวัญใช้ นามปากกา นามแฝง กรุณาแจ้งชื่อ นามสกุลจริงที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อสะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร (ถ้ามี) ให้ทราบด้วย **จักขอบคุณยิ่ง**

^๑ จัดพิมพ์ครั้งแรกในการทำบุญฉลองอายุครบ ๘๐ ปีบริบูรณ์ของ มหาเสวกเอก พระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ (นพ ไกรฤกษ์) ณ วันพุธที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ และจัดพิมพ์ครั้งที่ ๒ เป็นที่ระลึกในวาระ นายทอน ทิพยมาบุตร อายุครบ ๗๙ ปี วันศุกร์ที่ ๒๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๕

^๒ ตรงกับพุทธศักราช ๒๔๓๖

ไวยาณหาคาษาไทย

- ถาม** สมเด็จพระสันตะปาปา “เข้าพบ” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “เข้าพบ” สมเด็จพระสันตะปาปา ใช้ราชาศัพท์ว่าอย่างไร
- ตอบ** สมเด็จพระสันตะปาปาเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเข้าเฝ้าสมเด็จพระสันตะปาปา
- ถาม** คำว่า “aroma therapy” ใช้เป็นศัพท์บัญญัติว่าอย่างไร
- ตอบ** ใช้ว่า **สุนทรบำบัด**
- ถาม** คำว่า “พระชนมชีพ” กับ “พระชนม์ชีพ” คำใดเขียนถูกต้อง และอ่านอย่างไร
- ตอบ** คำที่ถูกต้องคือ **พระชนมชีพ** อ่านว่า **พระ-ชน-มะ-ชีพ**
- ถาม** คำว่า “สัมฤทธิ์” กับ “สำริด” คำใดเขียนถูกต้อง
- ตอบ** คำที่ถูกต้องคือ **สัมฤทธิ์** ส่วนคำว่า **สำริด** เป็นรูปเขียนโบราณ
- ถาม** ราชาศัพท์ของคำว่า “เกิด” ที่ใช้กับสมเด็จพระสังฆราช ใช้ว่าอย่างไร
- ตอบ** ใช้ว่า **ประสูติ**
- ถาม** คำว่า “ปฐวี” กับ “ปถวี” คำใดเขียนถูกต้อง
- ตอบ** **ถูกต้องทั้ง ๒ คำ** คำว่า **ปฐวี** เป็นคำที่มาจากภาษาบาลี ส่วนคำว่า **ปถวี** เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤต
- ถาม** คำว่า ไบประกอบโรคศิลปะ กับ ไบประกอบโรคศิลป์ คำใดถูกต้อง
- ตอบ** คำที่ถูกต้องคือ **ไบประกอบโรคศิลปะ**
- ถาม** ลักษณะนามของคำว่า “ที่นอน” ใช้ว่าอย่างไร
- ตอบ** ใช้ว่า **ลูก, ผืน, แผ่น**
- ถาม** อักษร “สธ” ซึ่งมาจากพระนามของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ใช้เป็น ราชาศัพท์ว่าอย่างไร
- ตอบ** ใช้ว่า **อักษรพระนามาภิไธย**
- ถาม** คำลงท้ายในการกราบบังคมทูลว่า “ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ” กับ “ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ” คำลงท้ายฯ ไດเขียนวรรคถูกต้อง.และใช้กับเจ้านายระดับชั้นใด
- ตอบ** คำลงท้ายฯ ที่ถูกต้องคือ **“ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ”** ใช้ในการกราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ

ราชบัณฑิตยสถาน
สนามเสือป่า เขตดุสิต
กทม. ๑๐๓๐๐

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ ๔๘/๒๕๒๓
ไปรษณีย์หน้าพระลาน

จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน เพื่อเผยแพร่งานวิชาการ
ข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ
ของราชบัณฑิตยสถาน

ที่ปรึกษา นายชรรค์ชัย บุญปาน
นางมณีรัตน์ ผลิพัฒน์
นางจินตนา พันธุ์พัก
ศาสตราจารย์ นพ.ยงยุทธ วัชรดุลย์
ดร.วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สมควร กวียะ
ศาสตราจารย์พิเศษเสฐียรพงษ์ วรรณปก

จัดทำโดย ศูนย์ประชาสัมพันธ์ ราชบัณฑิตยสถาน
บรรณาธิการ นางสาวสุปัญญา ชมจินดา
กองบรรณาธิการ
นางสาวอารี พลดี นางสาวพรทิพย์ รอดพันธ์
นางสาวปิยรัตน์ อินทร์อ่อน นายอาคม คงทน
นางสาวกระลาภักษ์ แพรกทอง นางสาวสุกุลศรีรัตน์ นัจจิตรชื่น
นางกนกวรรณ ทองตะโก นางปัญญาма สุดสวาท
นางสาวกุลศรินทร์ นาคไพจิตร นายอภิเดช บุญสงค์
นางสาวจินดารัตน์ โพธิ์นอก

พิมพ์ที่ : บริษัท ด้านสุทธการพิมพ์ จำกัด ๓๐๗ ซอยลาดพร้าว ๘๗ วังทองหลาง
กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทร. ๐ ๒๕๖๖ ๑๖๐๐-๖ โทรสาร ๐ ๒๕๓๙ ๒๕๑๒, ๐ ๒๕๖๖ ๑๖๐๙